

Hotet från de kriminella MC-gängen

- en normativ studie av värdekonflikten mellan den personliga integriteten och statens säkerhet

Abstract

The aim of this essay is to illustrate a fundamental question; what is a democracy allowed to do to protect itself from enemies? I've chosen to analyze the conflict between the two values; individual integrity and state's security. The individual integrity refers to every person's right to have a protected sphere, and the state's security refers to its right to protect itself, and these two positions are often time incompatible. This conflict of value is shown in a normative analysis, where depending on which perspective or normative logic is seen as primate, it gives different conclusions to what a democracy should do to defend itself.

To demonstrate how severe the threats are against the society, I choose to examine a specific part of the organized crime, the outlaw motorcycle gangs. They have a special position in affecting the legal system because they have an explicit aim to influence the judicial system with scaremongering and threats. Often time they are very successful and the police have difficulties to take legal actions against them.

Keywords: personal integrity, state security, normative analysis, outlaw motorcycle gang, organized crime

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte och frågeställningar.....	1
1.2	Metod och material.....	2
1.3	Uppsatsens disposition	3
1.4	Begreppsförklaringar.....	4
1.4.1	De kriminella MC-gängen.....	4
1.4.2	Personlig integritet	4
1.4.3	Statens säkerhet	5
2	Teoretiska utgångspunkter	6
2.1	Demokrati som överidologi och dess självförsvar	6
2.2	Samspelet mellan staten och den enskildes rättigheter – en översikt.....	7
2.3	Liberalismen.....	8
2.4	Kommunitarismen.....	9
2.5	Gemenskapsstaten kontra Individualismstaten	10
2.6	Normativa logiker	11
2.6.1	Ändamålen helgar nästan alltid medlen	12
2.6.2	Plikten framför allt!.....	12
3	Empirisk beskrivning av de kriminella MC-gängen i Sverige	13
3.1	Gängens utbredning.....	13
3.2	MC-gängens uppbyggnad och organisation.....	14
3.3	Med hot som affärsidé.....	15
3.4	Systemhotande brottslighet?	17
3.5	Polisens möjligheter att bekämpa de kriminella MC-gängen	18
4	Normativ analys	20
4.1	Normativa ställningstaganden utifrån liberalismen respektive kommunitarismen	20
4.1.1	Liberalismen.....	20
4.1.2	Kommunitarismen.....	21
4.2	Normativa ställningstaganden utifrån de normativa logikerna	22
4.2.1	Konsekvensetiken.....	22

4.2.2	Pliktetiken.....	23
4.3	Sammanfattande reflektioner och slutsatser.....	26
5	Referenser.....	29
5.1	Litteratur.....	29
5.2	Tidningsartiklar.....	30
5.3	Rapporter och offentliga publikationer.....	30
5.4	Muntliga källor.....	30

1 Inledning

Natten till den 1 juli 1999 rings ett anonymt tips in från en telefonkiosk om ett pågående bilinbrott i Malmö. Två polismän åker till platsen för att undersöka fordonet närmare och situationen ter sig vara något som de båda har stött på många gånger tidigare, en övergiven bil som är anmäld stulen. När en av polismännen öppnar dörren briserar en kraftfull bomb och polismannen träffas av 3000 gradig hetta och en mängd glassplitter tränger in i kroppen (Helsingborgs Dagblad, 02-04-12). Polismannen skadas så illa att han mister synen, medan hans kollega skadas lindrigt. Samtalet från telefonkiosken hade ringts in till larmcentralen i syfte att lura polisen att åka dit och träffas av den sprängladdning som var utplacerad mellan sätena på den övergivna bilen. Den följande polisutredningen kom snabbt att fokusera på en krets män tillhörande det kriminella MC-gänget Hells Angels som tänkbara gärningsmän. Motivet till händelsen tros vara ett hat mot rättssamhället, då en av de misstänkta hade stoppats av polisen ett par dagar tidigare för olovlig körning och kände en stor ilska mot rättssamhället. Fem unga män, alla med anknytning till Hells Angels, häktades ett par veckor efter bombdådet (Göteborgs-Posten, 99-07-22). Åtalet mot dem underkändes såväl i tingsrätten som i hovrätten, bl.a. då man ansåg att det saknades teknisk bevisning och att huvudvittnet hade trovärdighetsproblem. Ett par år senare läggs utredningen helt ned i brist på bevis (Sydsvenskan, 03-05-23) och än idag är ingen åtalad för attentatet.

De flesta är överens om att brottslighet, och i synnerhet den grova brottsligheten, ska motverkas. Den principiellt viktiga frågan är på vilket sätt och med vilka medel detta ska ske (Flyghed 2000:10). Om och när får en demokrati ta till metoder som kan uppfattas som odemokratiska för att skydda statens säkerhet? Det är i den här problematiken som min uppsats tar sitt avstamp.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka vad en demokratisk stat får göra för att skydda sig mot sina fiender. Med fiender avses de grupper eller organisationer som utgör ett hot mot samhället och det politiska systemets trygghet och funktionalitet (Cronell & Swanström 2006:6). En särskild typ av organisationer som ofta förknippas med den grova brottsligheten är de kriminella MC-gängen (RKP, KUT-rapport 2004:9b s.1) För att kunna bekämpa den här typen av fiender och de hot som de utgör mot de rådande samhällsstrukturerna behöver staten olika medel för att upprätthålla den lag och ordning som samhället är uppbyggt på. Sedan en lång tid tillbaka har det pågått en debatt kring vilka möjligheter och begränsningar en stat ska ha för att dels värna om den enskildes medborgerliga rättigheter, däribland integritetsvärdet, och

dels kunna garantera medborgarna fysisk säkerhet i form av att inte utsättas för brott. Bl.a. konstaterade sociologen Max Weber att ett särskilt kännetecken för en nationalstat är att den ska ha monopol på utövande, kontroll och sanktionering av våld i legitima former (Holmqvist 2007:187). I takt med att den grova brottsligheten växer förs en debatt om huruvida polisen och åklagare behöver få mer och effektivare resurser för att kunna garantera medborgarnas säkerhet. Samtidigt präglas debatten av att de grundläggande demokratiska värdena, såsom trygghet, frihet och jämlikhet, (Segerstedt 1986:51) måste värnas och att utökade polisiära arbetsmetoder riskerar att underminera dessa värden. Med bakgrund i denna värdekonflikt är min övergripande och principiella frågeställning i uppsatsen:

- Vad får en demokrati göra för att skydda sig mot sina fiender?

Den frågan är ställd på en tämligen abstrakt nivå och är tänkt att visa på de allmänna och generella argument som finns i debatten om vilken roll staten har för att bekämpa de hot som förekommer mot samhället.

För att kunna besvara den ovannämnda frågeställningen har jag även valt att använda mig av en andra frågeställning vars syfte är att tydliggöra en del av de hot som samhället står inför, där jag har valt att lyfta fram de kriminella MC-gängens verksamhet. Den lyder således:

- Hur ser hotbilden ut från de kriminella MC-gängen idag mot det svenska samhället?

1.2 Metod och material

Uppsatsen är uppbyggd enligt en trestegsraket. Den här metoden har jag valt då uppsatsens tre olika delar bygger på varandra och att samtliga behövs för att förstå helheten och de slutsatser som ges. Det teoretiska ramverket skapas med hjälp av olika demokratiteorier där bl.a. liberalismen och kommittarismen ges stor plats, då jag anser att de utgör lämpliga ytterpositioner i debatten om individens rättigheter kontra ansvaret för det gemensamma kollektivet. Även de normativa logikerna, konsekvensetiken och pliktetiken, beskrivs då de ger ytterligare en dimension till hur man kan förstå och analysera begreppen *den personliga integriteten* och *statens säkerhet* i ljuset av demokratin. Materialet för den här delen är av sekundärt slag där jag utifrån olika böcker har använt de texter som jag har ansett vara relevanta för uppsatsen. Till uppsatsens andra del har jag tagit del av den omfattande litteratur som finns på området, däribland rapporter och publikationer som berör den grovt organiserade brottsligheten samt

tidningsartiklar som under en lång tid rapporterat om olika rättsfall¹. För att skaffa mig mer material till den här delen av uppsatsen har jag även intervjuat två kriminalinspektörer, en från kriminalunderrättelsetjänsten (KUT) i Skåne och en från Ekobrottsmyndigheten samt Christer Ström som jobbar som vice chefsåklagare på Ekobrottsmyndigheten (EBM) i Malmö². Det här primärmaterial har gett mig betydelsefull information om bl.a. hur det polisiära arbetet ser ut i bekämpningen av de kriminella MC-gängen. Syftet med de här intervjuerna har varit att få svar på vissa frågor som jag inte har lyckats få fram genom det befintligt skriftliga materialet. En stor fördel med samtalsintervjuer är att det finns möjligheter att få uppföljningar på de frågor som ställs till den intervjuade (Esaiasson *et al.* 2005:179), något som varit till stor hjälp för mig. Den tredje och sista delen i trestegsraketen består av en normativ analys vars syfte är att visa att beroende på vilket värde som är utgångspunkt ges olika svar på frågeställningen om vad en demokrati får göra för att skydda sig mot sina fiender. Utifrån denna presenterar jag därefter även mina egna slutsatser och reflektioner. Min ambition är att läsaren efter att ha tagit del av teoriavsnittet och den empiriska beskrivningen av de kriminella MC-gängen samt den normativa analysen ska ha en god insikt i problemet med den värdekonflikt som råder mellan den personliga integriteten och statens säkerhet.

1.3 Uppsatsens disposition

Det inledande teoriavsnittet är tänkt att beskriva och redogöra för de olika positioner som finns i hur man kan se på individens roll i det kollektiva samhället och vilka argument som förs utifrån dessa. Därefter följer den empiriska delen av uppsatsen som består av en redogörelse för hur hoten från de kriminella MC-gängen ser ut idag och vilka möjligheter polisen har för att bekämpa desamma. Den här delen syftar till att konkretisera de hotbilder som finns mot samhället och de demokratiska grundvärdena. Den avslutande delen av uppsatsen är normativt utformad där analysen påminner mycket om vad som kan kallas en normativ "givet att" analys, d.v.s. givet att vi utgår från ett specifikt värde, vilka slutsatser leder detta till? (Badersten 2006:44). Det handlar således inte om att ta personlig värdemässig ställning i det här avsnittet, utan snarare att tydliggöra och problematisera den värdekonflikt som föreligger. Uppsatsen avslutas med mina personliga reflektioner, där jag presenterar mina konklusioner av värdekonflikten och ger min syn på vad jag anser att en demokrati får göra för att skydda sig.

---

¹ Särskilt mycket material publicerades 1994-1997 under det s.k. MC-kriget mellan Hells Angels och Bandidos som pågick i Skandinavien.

² De två kriminalinspektörerna har begärt att få vara anonyma.

1.4 Begreppsförklaringar

1.4.1 De kriminella MC-gängen

Det finns idag ett par hundra MC-klubbar runt om i landet som tillhör den s.k. bikerkulturen, där ryggmärken och Harley Davidson-motorcyklar är en viktig del. Av dessa finns det ca 20 MC-gäng som kan betecknas som ”kriminella”. Någon allmänt vedertagen definition finns dock inte för de kriminella MC-gängen, utan istället brukar de betecknas som s.k. 1% klubbar. Förklaringen till detta är att de tillhör en procent av samtliga MC-klubbar som inte bryr sig om samhällets lagar och regler, utan sätter upp sina egna spelregler (Svedin 1999:8).

Även om det inte finns någon tydligt fastställd definition anser jag att det är viktigt att precisera vad som avses i den här uppsatsen när jag refererar till de kriminella MC-gängen. Jag väljer därför att utgå från den begreppsförklaring som gavs vid ett nordiskt samarbete om MC-gäng och som jag anser fångar upp de viktigaste kännetecknen för medlemmarna i en kriminell MC-klubb:

En grupp motorcykelentusiaster som frivilligt förbundit sig att sammansluta sig i och värna sin organisations ändamål med våld och lagöverträdelser vari det ingår aktiviteter som skapar konflikt med samhället och dess lagar

(BRÅ-rapport 1999:6 s. 10)

1.4.2 Personlig integritet

I svensk lagstiftning finns det inte någon definition av begreppet ”personlig integritet”. Istället har man i olika statliga utredningar³, försökt ringa in begreppet genom att beskriva det som olika former av integritet. Det innefattar bl.a. rumslig integritet (hemfriden), materiell integritet (egendomsskyddet), kroppslig integritet (skydd för liv och hälsa, mot ingrepp i eller mot kroppen), personlig integritet i fysisk mening (skyddet för den personliga friheten och rörelsefriheten) och den personliga integriteten i ideell mening (skyddet för privatlivet) (Direktiv 2004:51).

Den personliga integriteten omfattas således av flera olika komponenter och är ett komplext begrepp. För att klargöra vad som avses med personlig integritet i det här sammanhanget avser jag de två sistnämnda delarna, där kränkningar av dessa görs dels av intrång i en persons privata sfär och dels insamlande av uppgifter om en persons privata förhållanden utan ett godtyckligt medgivande.

---

³ Bl.a. i Tvångsmedelskommitténs betänkande Tvångsmedel - Anonymitet - Integritet (SOU 1984:54 s.42)

1.4.3 Statens säkerhet

En statsmakt har två primära uppgifter för att värna om sin säkerhet. Den ena är att skydda den yttre säkerheten från hot som riskerar att skada det nationella oberoendet (Flyghed 2000:19). Traditionellt sett har det inneburit att skydda sitt territorium från andra staters militära ingripanden, men detta har förändrats i takt med att den internationella politiska arenan förändras. Numera ser man även andra typer av säkerhetshot än militära mot en stat, som t.ex. politiska, ekonomiska och miljömässiga hot (Cornell & Swanström 2006:6).

Den andra typen av säkerhet är den inre, och det är denna som belyses i uppsatsen då statens säkerhet diskuteras. Den inre säkerheten syftar till att:

Bevara statsskicket och ser sitt främsta hot från verksamheter som syftar till att med våld, hot eller tvång ändra vårt statsskick, förmå beslutande politiska organ eller myndigheter att fatta beslut i en viss riktning eller hindra medborgarna från att utöva sina fri- och rättigheter

(Flyghed 2000:19)

2 Teoretiska utgångspunkter

Det här avsnittet ska ses som ett ramverk där det framförs olika synsätt på hur man kan se på samspelet mellan staten och den enskilde individen. På ena sidan står statens rätt att göra sitt yttersta för att upprätthålla de demokratiska värdena i samhället, vilket innebär vissa begränsningar för medborgarna. Som kontrast till statens rättighet att försvara demokratin står den enskildes rättighet att värna om sitt privatliv och sin integritet. Min ambition är således att visa på de olika värden som utgör ytterpositioner i debatten om individens rättigheter kontra statens säkerhet. Dessa värden står i flera fall i motsats till varandra och är ibland även oförenliga. Inte desto mindre viktigt är det att försöka visa på hur argumentationen förs kring dessa värden och hur de kan förstås i ljuset av demokratin.

2.1 Demokrati som överidologi och dess självförsvar

Det finns en mycket stor mängd material publicerat om ämnet ”demokrati” och dess innebörd. Den typen av demokrati som idag kännetecknas av västländerna innehåller en mångfald som innehåller båda konservativa, liberala och socialistiska drag. Det finns ett antal gemensamma drag i de demokratidoktriner som vårt västerländska samhälle bygger på, där demokratins kärna beskrivs som:

Sedan antiken har några människor föreställt sig ett politiskt system i vilket medlemmarna uppfattar varandra som politiska likar, är kollektivt suveräna, och äger alla de egenskaper, resurser och institutioner de behöver för att styra sig själva.

(Lundquist 1998:76)

Sverige har en lång tradition av demokrati med politisk stabilitet, fria och allmänna val och en förvaltning som präglas av en hög grad av offentlig insyn i maktutövningen (Thelin 2001:136). Inte bara i Sverige har demokratin en obestridd ställning utan även i världen där det finns en samstämmighet att demokratin är det legitima styrelseskicket (Larsson 1997:11). Det är idag få personer som förespråkar att länder ska styras av diktatorer, vara enpartistater eller styras av någon annan form av förtryck. Istället framhålls demokratins fördelar och ses av många som ett system som innebär att allas röster räknas som lika och på lika villkor (Segerstedt 1986:16).

Trots demokratins särskilda ställning i vårt samhälle finns det ingen garanti för att demokratin är beständig. För att demokratin ska behålla sitt värde och inte urholkas måste den vårdas och aktas (Thelin 2001:136). I vårt moderna samhälle pågår en

ständig förändring som bl.a. leder till att värden från olika tankeskolor får olika stor betydelse i demokratidoktriner (Lundquist 1998:78). Förändringsprocessen är därför ett naturligt tillstånd för en demokrati då det är en förutsättning för att bl.a. politiska aktörer ska kunna omorganisera och anpassa sig efter hur samhället utvecklas. Faktorer som påverkar förändringar i demokratin är t.ex. den tekniska utvecklingen och den ökande internationaliseringen som gör att medborgarnas behov förändras och därmed måste även demokratin anpassas efter detta (ibid.).

Samhällsutvecklingen innebär även att hoten mot demokratins grundläggande värden – frihet, jämlikhet och trygghet - förändras och uppträder i skiftande skepnader. För att stå upp för demokratin och dess värden måste det finnas mekanismer som motverkar de krafter som försöker påverka samhällsstrukturen negativt. De viktigaste försvarsmekanismerna som finns i vårt samhälle är dels folket som tack vare engagemang och omfattande deltagande bidrar till en förankring av det demokratiska styrelseskicket och dels den folkvalda riksdagen som genom majoritetsbeslut författar lagar som garanterar att demokrativärdena upprätthålls (Taxell 1987:146, 158). Demokratin och dess försvarsmekanismer är utformad så att den fungerar väl under normala förhållanden, men där det ibland uppstår situationer där staten utsätts för påtryckningar av samhällsgrupper och fiender som i bl.a. yttrande- och tryckfrihetens namn kritiserar och angriper samhället. Statsmakten ställs då inför ett svårt dilemma; får samhället använda sig av metoder som kan strida mot demokratins grundläggande principer för att försvara sig? Å ena sidan förs argumentet om demokratins självförsvar – de friheter och rättigheter som kännetecknas av en demokrati blir meningslösa om de kan användas av någon för att avskaffa det demokratiska styrelseskicket (SOU 2002:95 s.102). Å andra sidan menar förespråkare för den enskildes rättigheter att handlingsfriheten begränsas så mycket att det kan leda till kontrollskador på samhället (Taxell 1987:162, Flyghed, 2000:20). Under avsnitten 2.3-2.6 beskrivs hur dessa argument kan kopplas till två olika ideologier, liberalismen och kommunitarismen som representerar två ytterpositioner i debatten om statens rätt att försvara sig och den enskilde individens rättigheter.

2.2 Samspelet mellan staten och den enskildes rättigheter – en översikt

Det har sedan en lång tid pågått ett spänningsförhållande mellan staten och den enskilde individens rättigheter. Det går att härleda till då människor började söka gemenskap med andra individer för att söka trygghet och säkerhet. Den kollektiva gemenskapen erbjöd bättre skydd än vad den enskilde kunde uppnå på egen hand. För att kunna ha fungerande sammanslutningar som skyddade gruppen var individerna tvungna att acceptera vissa inskränkningar i sin frihet. Meningen med de här inskränkningarna var dels att förhindra att individerna i kollektivet skadades varandra och dels att motverka att kollektivet själv hotades eller skadades. Kort uttryckt

kan staten beskrivas som att den ska skydda individen mot staten själv, och utgör på så vis både ett skydd och ett hot mot medborgarna (Frändberg 1996:26). I ett välfungerade demokratiskt samhälle fungerar människan som en social varelse med handlingsfrihet omgiven av de regler som kollektivet har ställt upp. Det kan dock uppstå problem i samhällsordningen som härleds antingen från när människan anser sig vara tvungen att ge upp sina rättigheter för gruppens behov eller då hotbilden mot staten förändras (Flyghed 2000:12). Ett grundläggande krav bland demokratiska stater anses vara att det ska finnas ett visst skydd för den enskilde medborgaren så att denne kan på ett acceptabelt sätt existera inom ramen för kollektivet. Exempel på sådana rättigheter är t.ex. utrymme för en fredad sfär, fri från statlig kontroll och övervakning samt åsikts- yttrande- och mötesfrihet. Vid särskilda säkerhetspolitiska situationer, när statens säkerhet utsätts för hot och påtryckningar aktualiseras debatten om huruvida säkerheten har absolut prioritet över individens rättigheter. En del anser att statens självförsvar tycks vara för varje enskild stat den yttersta rätten som på inget sätt kan undvaras, medan integritetsförespråkare menar att dessa åtgärder innebär ett hot mot de grundläggande medborgerliga rättigheterna (ibid.).

En svag statsmakt, som underreagerar mot de hot som samhället utsätts för kan resultera i att rättssäkerheten sätts ur spel och andra grupper tar över statens våldsmonopol (Segerstedt 1986:72). Följderna kan bli förödande och den brottsliga verksamheten kan i förlängningen bli så allvarlig så att den leder till att demokratin undermineras. Å andra sidan riskerar en överreaktion mot brottsligheten från statens sida leda till att motåtgärderna inte står i proportion till de hot som ska avvärjas (Flyghed 2000:21). Då riskerar en mängd oskyldiga människor att få sin integritet kränkt genom utökad övervakning endast för att ett fåtal ska förhindras att begå brott.

2.3 Liberalismen

Grunden för liberalismens antagande om att de medborgerliga och personliga fri- och rättigheter är okränkbara härstammar från att det enda sättet att respektera människor som fullständiga varelser är att tillåta att de ska bestämma över sig själva. Att beröva en människas självbestämmande är att behandla denne som en icke fullvärdig medlem av samhället. Det innebär att alla individer måste ha tillgång till de resurser och friheter som behövs för att kunna leva sina liv i enlighet med sina egna uppfattningar om vad som är värdefullt. Om en människa har tillgång till dessa friheter, däribland yttrandefrihet, pressfrihet, kulturell frihet, osv. kan denne själv ta ställning till vad som är värdefullt och leva sitt liv därefter. Detta är en diametral skillnad gentemot kommunitarismens syn på statens roll, då liberalismen menar att varje försök av staten att försöka påverka individer resulterar i felaktiga föreställningar om vad som är värdefullt. Förklaringen till detta är att man anser att människors intresse av att leva ett gott liv inte kan främjas genom att samhället missgynnar projekt som människorna själva anser vara värdefulla (Kymlicka 1995:208).

Även om en liberal stat insisterar på att varje medborgare bör ges en sfär av självbestämmande som måste respekteras, spelar statsmakten en viktig roll. Den liberale filosofen John Locke framförde på 1700-talet idén om de naturrättsliga argumenten där en stat skulle upprättas i syftet att garantera individerna deras naturliga rättigheter, däribland rätten till liv, frihet och egendom (Larsson 1997:26). Staten har alltså sitt enda existensberättigande om den skyddar individen från egna och andras förbrytelser mot naturrätten (Liedman 2005:117). Än idag förespråkar klassiska liberaler tanken om att frigöra individen från statligt förtryck där man betonar starka garantier för individernas fri- och rättigheter. För att kränkningar av rättigheterna ska kunna beivras, är liberaler i allmänhet anhängare till att staten har en viktig funktion vad det gäller att stifta lagar som garanterar rättigheterna. Utöver att garantera individen dessa grundläggande rättigheter ska statsmakten ha en mycket passiv roll (Larsson 1997:28, Nordin 1999:151).

2.4 Kommunitarismen

Kommunitarismen uppstod som en reaktion på John Rawls klassiska verk *A theory of justice* 1971. Istället för att förespråka en ”neutral” stat som liberalerna insisterar på, menar kommunitaristerna att en stat bör formas efter en ”politik för det gemensamma bästa”.⁴ Vad som avses med det gemensamma bästa är en bestämd föreställning om det goda livet som präglas av samhällets livsstil. Denna livsstil ligger till grund för en offentlig rangordning av vad som är värdefullt i samhället. Det innebär t.ex. att det gemensamma bästa inte anpassar sig efter enskilda individers preferenser, utan istället fokuserar på om preferenserna bidrar till det gemensamma bästa. En kommunitaristisk stat bör således uppmuntra människor att ha föreställningar om vad som är värdefullt och som överensstämmer med samhällets livsstil. Staten anses även ha företräde gentemot enskilda individers anspråk på resurser och friheter och ska även motverka de föreställningar som står i konflikt mot de rådande värderingarna. Den offentliga rangordning som görs av kommunitarister grundar sig på olika levnadssätts värden och rangordnas efter hur väl de överensstämmer med de rådande sedvänjorna (Kymlicka 1995:208ff).

Exakt vad som avses med ”det gemensamma goda” beskrivs som problematiskt och begreppet är att se som oklart och svårfångat (Lundquist 1998:65). Ett sätt att se på det gemensamma goda är att det bör vara en vägledning för hur beslut ska fattas inom den offentliga verksamheten. Exempel på detta är att man i varje typ av beslut prövar de konkreta uttrycken mot den föreställning som finns om det gemensamma goda och man menar därför att en åtgärd endast bör genomföras om den bidrar till

---

⁴ Andra benämningar på samma sak är ”det allmänna goda” och ”det allmänna intresset” (Lundquist 1998:65)

densamma. Även om det föreligger vissa svårigheter att definiera de värden som ligger som grund för det gemensamma goda konstaterar Lundquist att det ”måste i den politiska demokratin omfatta en process som präglas av debatt, deltagande, val och slutligen samtycke” (Lundquist 1998:66).

2.5 Gemenskapsstaten kontra Individualismstaten

Mot bakgrund av det föregående avsnittet om kommunitarismens och liberalismens utgångspunkter, presenteras i boken *Demokratins mekanismer* av Lennart Lundquist ett intressant inlägg om hur vi kan tolka och förstå de båda tankeskolornas fundamentala föreställningar om vad staten bör göra. I boken nämns olika värden som Lundquist menar bör utgöra grunden för hur vårt samhälle ska styras, där demokrativärden såsom politisk demokrati, rättssäkerhet och offentlig etik är centrala. Hur dessa värden ska uppfattas och förhålla sig till varandra är beroende på vilken politisk inriktning som avses, då tankeskolorna betonar värdena olika mycket. Liberalismens grundtankar är av pliktetisk karaktär då de understryker att det finns värden som har ett värde i sig, t.ex. den personliga friheten. Medan kommunitarismen framhåller att det finns värden som är instrumentella i förhållande till det gemensamma goda, och är således knuten till konsekvensetiken⁵ eftersom värdena syftar till att nå en gemensam målsättning (Lundquist 1998:65). Ett mer utvecklat resonemang kring de normativa logikerna följer under avsnittet 2.6.

Efter demokratins genombrott finns det inte några avgörande skäl till att ändra de grundläggande normerna i samhället (Lundquist 1998:61). Snarare består debatten idag av att diskutera hur våra fundamentala föreställningar om hur samhället bör styras förhåller sig till ”det rätta” och ”det gemensamma goda”. Frågan är av normativ karaktär där liberalismen och kommunitarismen framför olika argument till hur detta bör ske. I den moralfilosofiska diskussionen beskrivs motsättningarna mellan individualismstaten och gemenskapsstaten som en konflikt mellan individuella rättigheter och folksuveräniteten. Ett tydligt exempel är att liberalismen vill begränsa den offentliga makten så pass mycket att den förutsätts vara passiv utöver att den garanterar de individuella rättigheterna, medan folksuveränitetsidén inte ser några gränser för den offentliga makten där gemensamma intressen och ömsesidig sympati mellan medborgarna är centrala (Lundquist 1998:69). Än tydligare blir motsättningen mellan de båda tankeskolorna vid en granskning av vilka rättigheter som diskuteras. Det individualistiska rättighetstänkandet anser att statsmakten ska vara så begränsad att den endast skyddar de medborgerliga rättigheter och friheter som yttrandefrihet, föreningsfrihet, religionsfrihet, frihet från godtyckliga arresteringar samt skydd för äganderätten. Men där gemenskapsstaten menar att rättigheter såsom ekonomiska och sociala rättigheter som t.ex. tryggar rätten till arbete, rätten till lika

lön för lika arbete, rätten till social trygghet, ålderdom, rätt till fritid och vila, etc. kräver en statsmakt som aktivt jobbar och strävar efter att nå dessa mål (ibid.).

Nedan presenteras Lundquists samhällsmodell som visar på de båda tankeskolornas fördelar och nackdelar. Modellen är gjord på ett teoretiskt plan, där respektive idékomplex ställer de egna fördelarna mot motsidans nackdelar (d.v.s. diagonalt i figuren). Förespråkare för en individualismstat betonar att integritet och autonomi ska utgöra grunden för hur vi vill att ett samhälle ska styras, medan förespråkare för en gemenskapstat vill att våra grundläggande föreställningar ska präglas av solidaritet och omsorg. I praktiken resulterar det i att aktörerna lägger tyngdpunkten lite olika och att situationer uppstår där åtgärder motverkar antingen de ena eller de andra värdena som aktören föredrar (Lundquist 1998:68).

Figur 1.

		<u>Individualism:</u>	<u>Gemenskap:</u>
<u>Egenskaper:</u>	Fördelar	integritet autonomi	solidaritet omsorg
	Nackdelar	egoism den starke favoriseras	förmynderi

(Hämtat ur Lundquist, 1998:68)

2.6 Normativa logiker

Ett påstående om att något är gott eller ont, rätt eller orätt, tar sin utgångspunkt i ett värde. Som tidigare nämnts kan värden formuleras som *egenvärden*, som t.ex. frihet och har då ett värde i sig. Med detta menas, att värdena är goda för sin egen skull, oberoende av de konsekvenser de medför. Men det finns även *instrumentella värden* som har ett värde relativt till något annat som uppfattas som önskvärt, t.ex. att uppnå det gemensamma goda (Badersten 2006:26). Värdekonflikten mellan den personliga integriteten och statens säkerhet utgör en intressant utgångspunkt för en normativ analys, då syftet med en sådan är klargöra innebörden av rådande värdekonflikt och att påvisa att olika värdepremisser leder till olika slutsatser (Badersten 2006:39). De två normativa logiker som jag har funnit vara mest användbara i den här problematiken är dels konsekvensetiken (teleologi) och dels pliktetiken (deontologi) eftersom de representerar två

radikalt olika principer till hur man kan resonera i värdekonflikter (Sjölin 2005:20). Syftet med den här framställningen är att redogöra för respektive etiks grunder, för att senare under avsnitt 5 presentera en mer utförlig normativ analys av hur man utifrån de båda logikerna kan argumentera kring värdena personlig integritet och statens säkerhet.

2.6.1 Ändamålen helgar nästan alltid medlen

Enligt konsekvensetiken är inga handlingar i sig goda eller onda utan det är alltid effekterna av en handling som är det väsentliga. Det innebär att varje handling ska värderas utifrån de konsekvenser som följer, men där en handling är önskvärd om och endast om den åstadkommer ett minst lika stort överskott av gott över ont som något annat möjligt handlingsalternativ (Badersten 2006:114). Konsekvensetiken utgår alltså från att en människa har handlat rätt om det i situationen inte fanns något annat handlingsalternativ som skulle ha fått bättre konsekvenser (Tännsjö 2003:26). Med hjälp av en nyttokalkyl görs en rangordning av handlingsalternativ där den handling som bidrar mest till den gemensamma nyttan anses vara den bästa. Konsekvensetiken ger dock ingen vägledning i frågan om vilka värden eller preferenser det är som ska uppfyllas, utan anger endast hur något ska värderas – det är följderna av en handling som är av betydelse (Badersten 2006:116).

2.6.2 Plikten framför allt!

Till skillnad från konsekvensetiken tar pliktetiken ingen hänsyn till vilka effekter en handling ger, utan värderas som ond eller god utifrån ett antal på förhand formulerade regler. Pliktetikens grundläggande idé härstammar från Kants välkända uttryck ”handla endast efter den maxim genom vilken du tillika kan vilja att den bleve allmän lag” (Badersten 2006:109). Det innebär att våra handlingar styrs av absoluta plikter som vi måste följa, de mest kända är bl.a. att vi inte får döda, ljuga eller bryta angivna löften. Men precis som med konsekvensetiken så ger inte heller pliktetiken något svar på vilka värden, plikter eller rättigheter som är önskvärda eller rätta, utan den ger endast vägledning på vilket sätt vi ska agera – handla i enighet med plikterna (Badersten 2006:112). Ett problem som uppenbarar sig i värdekonflikten mellan statens säkerhet och dess rätt att försvara demokratin och enskilda medborgares integritet är att det på förhand inte finns några fastslagna regler som vi måste följa när en handling utförs. Istället måste vi titta på de perspektiv som tidigare har presenterats, kommittarismen och liberalismen, för att hitta de regler och principer som kan utgöra grunden för hur ett agerande ska ske.

3 Empirisk beskrivning av de kriminella MC-gängen i Sverige

Det här avsnittet syftar till att beskriva de kriminella MC-gängens ställning i samhället, deras organisatoriska uppbyggnad, vilka gärningar de utför samt följderna av dessa. En central del blir således att redogöra för de hot och påtryckningar som samhällets utsätts för genom bl.a. den grovt organiserade brottsligheten där de kriminella MC-gängen är en del av denna. Idag domineras den svenska arenan av Hells Angels och Bandidos, varför mitt val av studieobjekt har präglats av deras särställning bland kriminella MC-gäng⁶. För att få en så uppdaterad information som möjligt kring hotbilden har intervjupersonerna från KUT och EBM varit till stor hjälp och ett värdefullt komplement till det material som redan är publicerat.

3.1 Gängens utbredning

Under 1970 och 80-talet började kriminella MC-gäng etablera sig i Skandinavien, först i Danmark och sen vidare till de övriga nordiska länderna. Det dröjde dock fram till 1993 då den första fullvärdiga Hells Angels klubben bildades i Malmö. Därefter har medlemsantalet vuxit dramatiskt, och 2007 fanns det sju tillhörande Hells Angels avdelningar utspridda i landet⁷ (Wierup & Larsson 2007:41). Ungefär samtidigt som den första fullvärdiga Hells Angels klubben etablerades i Sverige, presenterar sig en annan MC-klubb på den nordiska arenan, Bandidos. På samma sätt som Hells Angels expanderar, växer Bandidos medlemsantal mycket snabbt, och finns representerade på ett antal orter runt om i Sverige⁸ (BRÅ rapport 1999:6 s.16, Weirup & Larsson 2007:90). Förutom de välkända MC-klubbarna Hells Angels och Bandidos finns ett antal andra kriminella klubbar som fungerar som underhuggare till respektive gäng. I dessa är brottsligheten ofta mycket hög och många är dömda för allvarliga brott (Wierup & Larsson 2007:41). Ofta etablerar sig MC-gängen på mindre orter i landet där polisens möjligheter att

---

⁶ 1995 bildades Brödraskapet MC av interner på Kumlaanstalten, en grupp som upplöstes efter en kort period bl.a. då deras president mördades och tack vare en intensiv polisbevakning (BRÅ-rapport 1999:6 s.43).

⁷ Hells Angels klubbarna finns i Malmö, Helsingborg, Stockholm, Saltsjö-Boo, Göteborg, Karlstad

⁸ Bandidos klubbarna finns i Göteborg, Halmstad, Stockholm, Säffle och Ludvika.

bevaka är sämre och där lokala brottslingar kan fungera som springpojkar åt supportergruppen (RKP, KUT-rapport 2004:9b s.4)

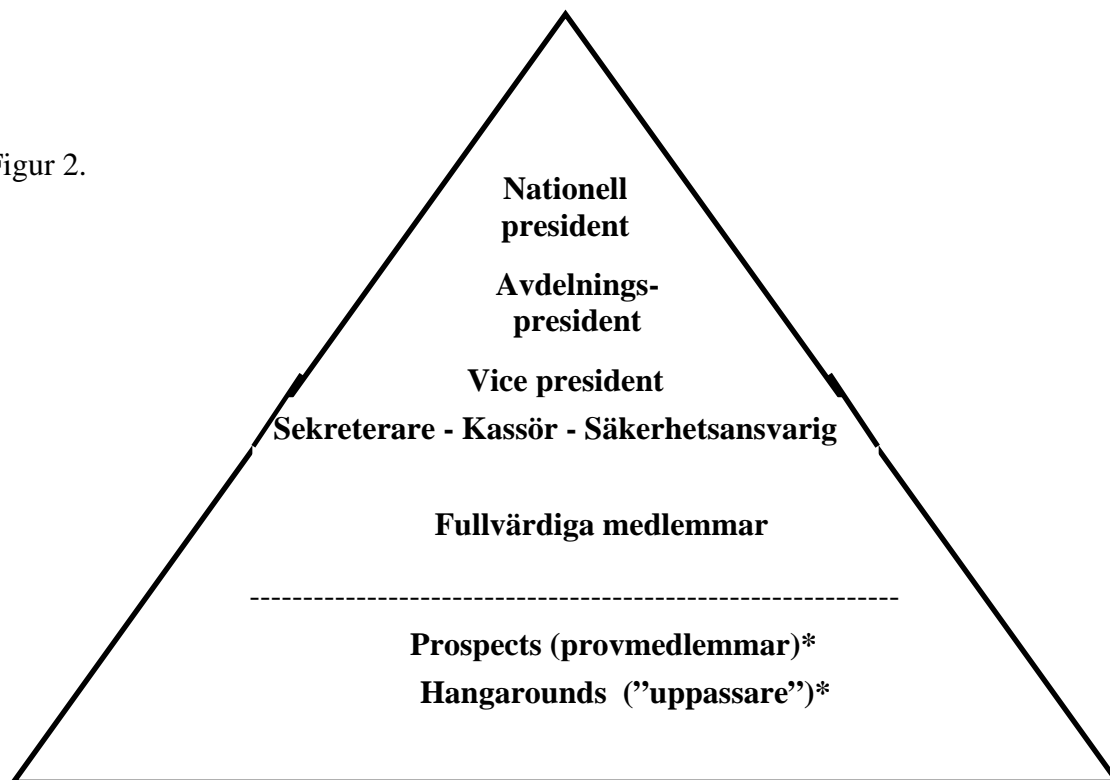
Mellan åren 1994 och 1997 pågick en våldsamt konflikt mellan Hells Angels och Bandidos som kom att kallas ”det stora nordiska MC-kriget”. När vapenvila uppnåddes i september 1997 hade kriget krävt 11 dödsoffer och närmare 100 personer hade skadats (BRÅ-rapport 1999:6 s.8). Metoderna som nyttjades under konflikten var ofta mycket brutala; skottlossningar, kraftiga bombexplosioner och grava misshandelsfall där bland annat en journalist blev misshandlad då han varnat för Hells Angels utbredning. Resultatet av detta, tillsammans med ett antal uppmärksammade händelser under MC-gängens etableringsfas i Skandinavien har gjort att organisationerna har byggt upp ett stort skrämsekapital bland allmänheten och befast ryktet om att de använder vilka medel som helst för att uppnå sina mål (Weirup 2007:79).

3.2 MC-gängens uppbyggnad och organisation

Ett sätt att beskriva de kriminella MC-gängen är att beteckna dem som sofistikerade organisationer, där de använder välgenomtänkta strategier för att undvika upptäckt och lagföring av brottsligheten (BRÅ-rapport 1999:6 s.26). Även de kriminella MC-gängens struktur är uppbyggt efter att skydda verksamheten, då den präglas av en välutvecklad och formell hierarki. Sett till strukturen finns det tydliga likheter med en maffiaorganisation, vars syfte är bl.a. att personer högt upp i leden sällan behöver utföra de brottsliga aktiviteterna själva. Det kanske mest talande exemplet på detta är den f.d. Hells Angels presidenten, Thomas Möller, som sedan länge är ekonomiskt oberoende och lever ett bekvämt liv i bl.a. Sydafrika. Trots ett antal försök från polisens sida att gripa honom är han ännu på fri fot. Polisens förklaring till varför Thomas Möller har lyckats att undgå rättvisan är tydlig: han har uppnått en nivå där han inte behöver utsätta sig för några risker, utan istället endast inkasserar pengar från den brottsliga verksamheten (Weirup & Larsson, 2007:25). Detta bekräftas i intervjun med kriminalinspektören på KUT som säger att man aldrig ska ge upp hoppet, men att det kommer att bli mycket svårt att få tag på Thomas Möller (samtal, 2008-05-05).

På nästa sida presenteras en översikt över hur de kriminella MC-gängen är uppbyggda. Både Hells Angels och Bandidos är konstruerade på snarlika sätt, en hög organisationsgrad där presidenten har mycket makt med bland annat vetorätt och brottsligheten bland medlemmarna är hög.

Figur 2.

(BRÅ-rapport 1999:6 s. 28, Weirup & Larsson, 2007:42)

*Personer tillhörande dessa kategorier fungerar som underhuggare till de övriga medlemmarna under minst ett år och får ej närvara vid interna möten.

3.3 Med hot som affärsidé

Det skrämselkapital som Hells Angels och Bandidos snabbt byggde upp under det stora nordiska MC-kriget bland allmänheten lever idag kvar i allra högsta grad. Kriget visade det som många fruktar – en total frånvaro av respekt för samhällets rättssystem och risken för att oskyldiga ska drabbas av grovt våld (BRÅ-rapport 1999:6 s.35). Vice chefsåklagare Christer Ström beskriver situationen som att de kriminella MC-gängen har gjort intrång på samhällets våldsmonopol, där den symboliska MC-västen innehar en stor kraft för att de ska lyckas (samtal, 2008-04-29).

Statistiken visar att brottsligheten som kan kopplas till kriminella MC-gäng ökar. Ett exempel är utpressningsverksamheten; mellan januari och juni 1996 anmäldes 241 fall av utpressning, tio år senare var den siffran uppe i 629 under samma tidsperiod. Exakt hur stort mörkertalet är vet ingen, men klart är att majoriteten av dem som blir utsatta för utpressning vågar inte anmäla det pga. rädsla för repressalier. Dessutom läggs närmare fyra av fem anmälningar ned då

det saknas bevis, bristande spaningsresultat, ovilja hos offren att delta i utredningarna, etc. (Weirup 2007:74).

Utpressning är bara ett exempel där kriminella MC-gäng använder skrämselfpropaganda för att försöka påverka personer att agera på ett sätt som gynnar dem själva. Andra typer av verksamhet som är flitigt förekommande och där hotelser och framkallande ligger i grunden är bl.a. olaglig indrivning, beskyddarverksamhet, mutor, övergrepp i rättsak, hot mot tjänstemän, m.m. Särskilt påtagligt är att trakasserier av personer i myndighetsutövning sker på flera samhällsliga nivåer, bland annat utsätts polismän, åklagare, domare, politiker, journalister, tulltjänstemän, kriminalvårdare, kustbevakare, läkare m.fl. för hot och våld i syfte att skrämja till passivitet eller med krav på att gängmedlemmarnas önskemål uppfylls (Weirup 2007:77)

Av samtliga händelser som går att knyta till de kriminella MC-gängen bedöms cirka 95 % utgöras av skrämselfpropaganda (Kriminalinspektör KUT, 2008-05-05) och där alltså endast en liten del resulterar i konkreta handlingar som misshandel, olaga frihetsberövande och skadegörelse. Trots detta är givetvis hotelser förknippat med stora risker, därför måste de kriminella MC-gängen utveckla strategier som minskar risken för att åtalas. Med hjälp av den fruktan som MC-gängen har byggt upp ser man en effektiv lösning genom att framställa sig själv som överlägsna samhället och föra över fruktan till namn, symboler och emblem. På så vis räcker det för medlemmarna att bära MC-västen för att allmänheten ska känna sig hotad och falla undan för påtryckningar, samtidigt som poliser och åklagare har svårt att bevisa att agerandet utgör ett brott (Weirup 2007:75, BRÅ-rapport 2005:11 s.54). Vid en jämförelse med andra grovt kriminella organisationer, som t.ex. etniska ligor och fängelsegäng är just vikten av symboler något som utmärker medlemmar av kriminella MC-gäng vid våldsanvändandet (Kriminalinspektör KUT, 2008-05-05).

För att kunna bedriva sin verksamhet innehar både Hells Angels och Bandidos tillgångar som används bl.a. för rusta upp klubbhusen, finansiera resor, och skydda organisations intressen (BRÅ-rapport 1999:6 s. 23). Genom att på olaglig väg driva in pengar, bl.a. via narkotikaaffärer, skattebrott, falska fakturor, indrivning, svart arbetskraft, m.m. (Kriminalinspektör EBM, 2008-04-29) lyckas de kriminella MC-gängen finansiera sin verksamhet. Deras gärningar sträcker sig ofta över flera områden, där de med hjälp av olika nätverk utför brott som genererar pengar (Kriminalinspektör KUT, 2008-05-05). Detta bekräftas även av Christer Ström på EBM som stöter på de kriminella MC-gängens gärningar allt oftare och då i olika former av ekobrott.

3.4 Systemhotande brottslighet?

En viktig del i uppsatsen är att tydliggöra vilket hot de kriminella MC-gängen utgör mot samhället och om de ägnar sig åt s.k. systemhotande brottslighet. Med systemhotande brottslighet avses brott som syftar till att rättsväsendet och andra myndigheter kontinuerligt utsätts för påfrestningar som på ett mer eller mindre påtagligt sätt försvårar lagföring och myndighetsutövning. (RKP, KUT-rapport 2004:9b s.2) Rikskriminalpolisen delar in den systemhotande brottsligheten i tre typer av brott:

- Påverkan på rättskedjan genom våld och hot mot tjänstemän, övergrepp i rättssak eller andra åtgärder för att avskräcka från rättsliga åtgärder
- Utpressning eller frihetsbrott, eftersom dessa avser att tilltvinga sig något och avskräcka från rättsliga åtgärder
- Korruption

(RKP, KUT-rapport 2005:2b s.18)

I den litteratur som jag har tagit del av bekräftas bilden av att de kriminella MC-gängens verksamhet till mycket stor del ses som systemhotande. Detta bekräftas även i intervjun med kriminalinspektören på KUT, då denne anser att MC-gängens verksamhet verkligen är ett hot mot samhället och där deras gärningar ”riskerar att kasta omkull rättsväsendet” (Samtal, 2008-05-05). Dock förekommer det till viss del motstridiga uppgifter om hur utbrett problemet med den systemhotande brottsligheten är i samhället. BRÅ konstaterar t.ex. i sin rapport ”MC-brott” att MC-gängens brott inte ska underskattas och att deras illegala verksamhet är ett samhälleligt problem, både med avseende på att flera av brotten är grova och med avseende på omfattningen (BRÅ-rapport, 1999:6 s.34). Man menar även att den organiserade brottsligheten i dess mest extrema form kan bli ”en stat i staten”. (BRÅ-rapport, 2005:11 s.54) Liknande resonemang förs av Rikskriminal-polisen som anser att det under 2000-talet har blivit tydligt att det förekommer våld och hot mot personer i rättskedjan och att detta kommer att bli ett större problem i framtiden (RKP, KUT-rapport 2007:7a s.25). Andra rapporter ger inte fullt lika tydligt stöd för att den grovt organiserade brottsligheten riskerar att påverka rättsväsendet i lika stor utsträckning. Exempelvis finns det utredningar där man har konstaterat en liten ökning av antalet övergrepp i rättssak, men inte att karaktären på övergreppen har blivit grövre (Andersson, 2006:47). Likaså konstaterar Rikskriminalpolisen i sin rapport om systemhotande brottslighet från 2004 att det inte skett något större förändring i den totala omfattningen av de systemhotande brotten mellan 1998 och 2004. Däremot menar man att det finns tydliga bevis för att den systemhotande brottsligheten har ändrat karaktär (RKP, KUT-rapport 2004:9b).

Efter att fredsavtalet slutits mellan Hells Angels och Bandidos 1997 skiftade klubbarna fokus från grov brottslighet och konkurrens sinsemellan, till mer vinstgivande kriminalitet med tredje part som offer. Exempel på detta är att antalet

grova våldsbrott har sjunkit, medan antalet domar för tvång, olaga hot och frihetsberövade har stigit bland Hells Angels och Bandidos medlemmar (RKP, 2004:9b). Påståendet om att hotbilden från de kriminella MC-gängen har förändrats väsentligt efter MC-kriget slut styrktes även av regeringen redan 1998. Man deklarerade då i ett direktiv till SÄPO och Rikskriminalpolisen att hotet från den organiserade brottsligheten har förändrats och innefattar bl.a. hot mot samhällsföreträdare, rättssystemet, massmedierna, men där särskilt vikt bör läggas vid den s.k. MC-kriminaliteten (SOU 2003:74 s.61). Denna bild bekräftas även i ett samarbetsprojekt mellan brottsbekämpande myndigheter, där man anser att den systemhotande brottsligheten ska ses som särskilt allvarlig då den utgör ”hot mot vårt samhälles rättssäkerhet och rättstrygghet och ytterst mot hela vår demokratiska samhällsordning” (Narkotikapolitisksamordning 2004:55).

3.5 Polisens möjligheter att bekämpa de kriminella MC-gängen

I samband med att de kriminella MC-gängen etablerades i Sverige i början på 1990-talet börjades även strategier utformas för hur man skulle kunna bekämpa verksamheten. Även det nordiska MC-kriget bidrog till att uppmärksamma den centrala polisedningen, riksdag och regeringen på att insatserna måste riktas mot dessa grupper (Weirup 2007:91). De konventionella och välbeprövade metoder som polisen tidigare använt sig av för att bekämpa MC-gängen, har till viss del spelat ut sin roll eftersom MC-gängen på många sätt har lärt sig att värja sig mot dem. Polisen har istället under den senaste tioårsperioden utvecklat metoder som innefattar särskilda skydds- och spaningsinsatser såsom omfattande vittnesskyddsåtgärder, informatörshantering och s.k. ”under-cover” verksamhet (RKP, KUT-rapport 2004:9b s. 2)

Polisen kan dels använda sig av rent polisiära metoder och dels juridiska metoder för att försöka bekämpa MC-gängens verksamhet. Dessa två är av naturliga skäl intimt förknippade med varandra och samverkar vid lagförandet av kriminella. Polisiära strategier innefattar att polisen aktivt söker indikatorer på brott och ingriper på eget initiativ. De metoder som framhålls som särskilt effektiva är teknisk avlyssning, informatörer, insatsstyrkor samt intensiva riktade insatser (BRÅ-rapport 1999:6 s.40-41)⁹. Detta bekräftas även av kriminalinspektörerna på KUT och EBM som framhåller att riktade insatser är betydelsefulla då bland annat husrannsakan kan bekräfta polisens misstankar och utgöra en del av bevisningen vid domstolsförhandlingar.

---

⁹ För mer ingående information om vad respektive åtgärd innebär se vidare BRÅ: s rapport, 1999:6 s. 40-42.

De juridiska strategierna innebär att brotten prövas mot den rådande lagstiftningen som finns. Det är ofta i dessa situationer som debatten mellan den enskildes integritet och brottsbekämpningseffektiviteten blossar upp, där polisens vilja att skaffa nya effektivare tvångsmedel måste ställas i proportion till det hot som föreligger (Flyghed 1999:58). Ett av de tvångsmedel som nyligen godkändes av riksdagen och som är tänkt att användas i kampen mot den grova brottsligheten är buggning¹⁰ (TT inrikes 2007-11-14). Exempel på en annan lag som har instiftats av riksdagen för att försvåra MC-relaterad brottslighet är att all inkassoverksamhet numera kräver tillstånd. Under 1990-talet var det tillåtet att bedriva tillfällig och begränsad inkassoverksamhet utan tillstånd, men där den ändrade lagändringen syftar till att det ska bli lättare att komma åt dem som driver inkassoverksamhet i gråzonen, där det ibland förekommer hot och våld (BRÅ-rapport, 1999:6 s.43).

Det pågår ständigt diskussioner om vilka nya metoder som kan införskaffas för att förse polisen med effektivare medel som ska underlätta bekämpandet av grov brottslighet. Bl.a. är en expertgrupp utsedd av justitieminister Beatrice Ask som under våren 2008 ska presentera förslag mot den organiserade brottsligheten. Där ingår förslag på åtgärder som ska förbättra polisens resursutnyttjande, bättre kriminalunderrättelsetjänst och bättre utnyttjande av lagar som gör att kriminellas egendom lättare kan tas i beslag (Sydsvenskan, 2008-01-18).

---

¹⁰Buggning innebär möjligheter för polisen att spela in med hjälp av teknisk avlyssning alla typer av samtal eller ljud (Flyghed 1999:86).

4 Normativ analys

Det här kapitlet syftar till att visa på att olika utgångspunkter leder till olika normativa ställningstagande och slutsatser, där svar kommer att ges på frågan *hur* vi ska resonera samt *vilket* värde som är viktigast. Beroende på vilket perspektiv eller normativ logik som är utgångspunkt ges alltså olika svar på frågan vad en demokrati får göra för att skydda sig mot sina fiender. Som framkom i den empiriska delen av uppsatsen anses de kriminella MC-gängen utgöra en betydande del av den systemhotande brottsligheten och är därmed att ses som en särskilt problematiskt fiende för staten att skydda sig mot. Precis som tidigare utgör den personliga integriteten och statens säkerhet de två värden som står i konflikt med varandra.

Den normativa analysen följer till stora delar det teoretiska ramverkets upplägg, där tankeskolorna och de normativa logikerna diskuteras var för sig. Jag vill dock poängtera att i det nästkommande avsnittet om konsekvensetiken respektive pliktetiken görs återkopplingar till liberalismen och kommunitarismen för att vidareutveckla resonemangen om betydelsen av olika värden, de s.k. egenvärdena och de instrumentella värdena.

4.1 Normativa ställningstaganden utifrån liberalismen respektive kommunitarismen

4.1.1 Liberalismen

Med liberalismens grundidé som utgångspunkt har staten mycket svårt att freda sig mot sina fiender, oavsett vad detta leder till. Detta bygger främst på att det är individens rättigheter som är i fokus, där individen med hjälp av de grundläggande rättigheterna kan leva det liv som denne uppfattar som värdefullt (Kymlicka 1995:206). Staten ska därför vara neutral i förhållande till vad som är det goda eller rätta livet och bara garantera att individerna får möjlighet att förverkliga sina livsidéer (Lundquist 1998:67). Den ska inte heller försöka straffa eller diskriminera de åtagande som den enskilde individen valt att leva efter (Kymlicka 1995:208).

Det innebär att samtliga individer i ett samhälle själva kan bestämma vilket liv de vill leva. På frågan om hur liberalismen ställer sig till de människor som gör misstag i fråga om sina liv och väljer att ägna sig åt förnedrande eller farliga saker, är svaret mycket tydligt; varje frisk vuxen bör ges en sfär av självbestämmande som andra

måste respektera (Kymlicka 1995:203). Det betyder att alla statliga ingripanden som syftar till att försöka påverka individer, oavsett val och handlingar, innebär kränkningar av de fri- och medborgerliga rättigheterna. Liberalismen ställer sig alltså helt oförstående till alla eventuella tvångsmedel eller andra påtryckningar från statens sida att försöka försvara sig mot de fiender som kan agera utmanande. Statens enda uppgift är att med hjälp av lagstiftningen garantera de grundläggande rättigheterna och utöver det ha en mycket undanskymd roll (Nordin 1997:151).

Följderna för ett samhälle som helt och hållet utmärks av liberalismens idéer är naturligtvis att staten riskerar att förlora sitt våldsmonopol till individer eller grupper som organiserar sig för att leva ut sina preferenser. En utpräglad individstat innebär visserligen att individers integritet respekteras fullt ut, men som redogjordes i figur ett i teoriavsnittet innebär det samtidigt att personer agerar så att de själva blir gynnande och att individer som har mycket makt kan stärka sina positioner (Lundquist 1998:69). Utifrån det här resonemanget finns det klara paralleller till de kriminella MC-gängens verksamhet då dessa i ett individualismssamhälle skulle ha stora möjligheter att leva på ett sådant sätt som skulle gynna dem själva, utan möjligheter för staten att ingripa.

4.1.2 Kommunitarismen

Enligt ett kommunitaristiskt synsätt är uppfattningen den motsatta på många sätt och anser att staten bör ha goda möjligheter att skydda sig mot sina fiender. Eftersom man anser att staten är den enda arena som kan sätta gränser för vad en individ kan företa sig, har den också befogenhet att agera mot de grupper som motsätter sig ”det gemensamma goda”. Vad som avses med det gemensamma goda är som tidigare nämnts svårt att definiera, men då de teoretiska utgångspunkterna ligger som grund för analysen här, är det naturligt att utgå från att demokratin och dess värden är centrala för uppfattningen om vad som anses utgöra det gemensamma goda styrelseskicket.

I en kommunitaristisk stat är det omöjligt att låta individer eller grupper som agerar efter egna preferenser att härja fritt i samhället. Detta antagande grundar sig på att människor som strävar efter att försöka påverka den allmänna samhällsordningen, lever på ett sätt som inte är förenligt med samhällets rådande sedvänjor. I det här sammanhanget innebär det således att grupper som inte lever upp till kravet att bidra till det gemensamma goda ska motverkas med de medel som står tillbuds. Det innebär att medlemmar av t.ex. en kriminell MC-klubb, där det finns en uttalad ambition att stå utanför samhällets lagar, ska uppmuntras av staten att ändra sina värderingar och leva i samklang med den kultur som samhället präglas av (Kymlicka 1995:209).

4.2 Normativa ställningstaganden utifrån de normativa logikerna

Vid en analys med en normativ logik som utgångspunkt måste vi till att börja med välja vilket av de båda konfliktvärdena som ska analyseras. Detta beror på att som tidigare nämnts, att en normativ logik inte tar ställning för vilket värde som ska premieras framför något annat, utan talar endast om hur vi ska resonera i en fråga.

4.2.1 Konsekvensetiken

Det första värdet som ska diskuteras ur ett konsekvensetiskt perspektiv är den personliga integriteten, där det finns argument både för och emot hur kraftfullt en demokrati får agera för att skydda sig mot sina fiender. För att en stat ska kunna värja sig mot systemhotande brottslighet som bl.a. de kriminella MC-gängen ägnar sig åt, krävs det att staten använder vissa tvångsmedel ute i samhället och mot enskilda individer. Dessa metoder kan för den enskilde få stora konsekvenser i form av angrepp och kränkningar av den personliga integriteten. Exempel på olika typer av kränkningar är bl.a. tillträde till och genomsökande av privata lokaler eller annan egendom, kroppsundersökning, hemlig kameraövervakning, telefonavlyssning, buggning, etc. (Direktiv 2004:51). En fortsatt utveckling av tvångsmedel kan leda till att metoderna blir så avancerade att det inte är möjligt att tillföra medborgarna tillräcklig rättssäkerhet och det innebär dessutom att fler oskyldiga människor blir övervakade (SHMR 2000:5). Resultatet av ett frekvent användande av polisiära tvångsmedel kan alltså bli att medborgarna tvingas leva i ett övervakningssamhälle, där den personliga integriteten helt får stå tillbaka för statens säkerhet.

Å ena sidan visar ovanstående resonemang att det finns uppenbara risker för den personliga integritet när staten försöker skydda sig mot sina fiender. Å andra sidan kan man med ett konsekvensetiskt resonemang som utgår från den personliga integriteten även acceptera tvångsåtgärder från statens sida. De allra flesta individer som utsätts för brott anser att detta är ett oerhört allvarligt intrång i den personliga integriteten. Om brottsligheten blir så pass allvarlig att många människor drabbas av intrång i den personliga sfären – inte på grund av staten utan genom ökad brottslighet från andra individer eller grupper, måste en avvägning göras mellan följderna av statens tvångsmedel och konsekvenserna av en ökad brottslighet för den enskilde individen. Konsekvensetikens grundprincip är ju att en avvägning måste göras mellan handlingsalternativens tänkbara konsekvenser, där det alternativ som tros ge de bästa följderna ska väljas (Badersten 2006:114).

Om vi nu skiftar fokus och sätter statens säkerhet som det primära värdet utifrån konsekvensetiken är det tydligt att argumenten skiljer sig åt och att detta resulterar i andra slutsatser än de som framkom ovan. Med statens säkerhet som det viktigaste värdet får en stat praktiskt taget ta till de åtgärder som krävs för att

skydda demokratin. Om det föreligger hot mot staten har denna rätt att göra vad som krävs för att upprätthålla styrelseskicket. Detta argument stöds av bl.a. den danske statsvetaren Alf Ross som menar att våld och förberedelse till våld kan mötas med våld, d.v.s. statens organiserade makt. Han anser även att den demokratiska staten inte har några förpliktelser mot dem som inte har avsikten att följa ”spelets” regler, och att demokratin därför har rätt att bryta mot sina egna principer för att undvika hot mot det demokratiska styrelseskicket (Ross 1967:211).

Andra argument som kan härledas från värdet om statens säkerhet utifrån konsekvensetiken är det som nämndes under avsnittet 2.2 om samspelet mellan individen och staten. Om brottsligheten ökar, eller åtminstone inte bekämpas i den takt som allmänheten önskar, innebär det att statsmakten inte tar människors rädslor på allvar och brister i sitt skydd av medborgarna. Följderna av detta kan bli att människor upplever att det föreligger ett ”skyddsunderskott” gentemot dem och att statens legitimitet försämras eftersom människor inte har någon tillit till statens brottsbekämpning (Flyghed 2000:20).

Ett annat argument som kan användas för att rättfärdiga att staten får göra vad den kan för att skydda sig går att härleda från kommunitarismens idé om att försöka uppnå något gemensamt ”gott”. Demokrativärdet har inte bara ett värde i sig då det anses vara det mest önskvärda styrelseskicket i världen och en grundbult i ett fungerande samhälle. Det innebär att om en demokrati inte får försvara sig kan den inte heller nå målsättningen om skapa ett ”gott” demokratiskt samhälle, utan riskerar istället att styras på ett sätt och som inte är förenligt med den allmänna uppfattningen om att demokrati är det goda styrelseskicket.

4.2.2 Pliktetiken

Med pliktetiken som utgångspunkt får vi andra svar än de som framkommit ovan på frågan vad en demokrati får göra för att skydda sig. Till skillnad från konsekvensetiken, som direkt talar om att vi ska agera på ett sätt så att vi får de bästa följderna, finns det inte på förhand några uppställda lagar eller regler att använda sig av för en pliktetiker vid en värdekonflikt. Istället får vi använda oss av de två tidigare presenterade perspektiven, liberalismen respektive kommunitarismen, för att få fram det ramverk av lagar och regler och som bildar utgångspunkt för argumenten i värdekonflikten.

Det första värdet som ska diskuteras utifrån pliktetiken är den personliga integriteten. Som nämndes under avsnittet om liberalismen är John Locke en av de främsta företrädarna av absoluta naturrättsliga principer. Naturrätten innebär att det finns en högre rätt än den som tar sig uttryck i lagstiftning och att dessa är oföränderliga (Eriksson 1984:29). Dessa principer är därför av s.k. egenvärden, där varje enskilt värde anses vara ”rätt” oberoende av omständigheterna eller något annat värde. De naturrättsliga principerna hävdar att människan kan äga något mer än sina privata ägodelar, nämligen rättigheter som skyddar henne från angrepp, både från sina medmänniskor och från staten (Flyghed 2000:25).

Ett pliktetiskt resonemang med de naturrättsliga principerna som grund innebär att handlingar som är oförenliga med dessa grundläggande värden är omoraliska, alldeles oavsett vilka konsekvenser det får (Badersten 2006:111). En handling från statens sida som kränker rätten till liv, frihet eller egendom är således förbjuden, även om det innebär att statens säkerhet sätts på spel. Enligt pliktetiken ska brott mot de på förhand formulerade lagar eller regler alltid fördömas eftersom dessa värden anses vara okränkbara (ibid.). Det betyder att givet den personliga integriteten som det primära värdet finns det ingenting som kan rättfärdiga att staten använder sig av tvångsmedel för att skydda sig om det innebär att individens naturrättsliga rättigheter kränks.

Det andra värdet, statens säkerhet, kan även det vara utgångspunkt för ett pliktetiskt resonemang. Precis som i diskussionen om pliktetiken och den personliga integriteten, hämtas de på förhand givna regler och lagar från ett perspektiv som tidigare har berörts, kommittarismen. Tidigare har det påvisats att kommittarismen har starka kopplingar till konsekvensetiken, men där delar av perspektivet även är tillämpbar inom pliktetiken. Detta gäller främst idén om staten är att se som det politiska handlandets ”subjekt” där den har ett ansvar gentemot sig själv som är definierat av det nationella gemensamma goda. (Höglund 2004:41). Statens plikt blir därför att värna om sin säkerhet eftersom dess ansvar utgår från en uppfattning om nationens gemensamma goda. Ett utökat ansvar av staten stöds även av en av kommittarismens främsta företrädare, Michael Walzer, som menar att staten har rättigheter som en individ, vilket innebär att den ska sköta sina egna angelägenheter och försvara sig mot angrepp (ibid.)

Med statens säkerhet som primärt värde kan man utifrån kommittarismen även hävda att det är en plikt från statens sida att värna om rikets säkerhet för att skydda de egna medborgarna mot bl.a. angrepp. En av statsmaktens huvuduppgifter anses vara att skydda de egna medborgarnas fysiska säkerhet, och för det krävs att man vidtar sådana åtgärder som kan uppfattas som integritetskränkande (Badersten 2006:31). Detta argument används ofta i internationella sammanhang vid rättfärdigandet av krig, då allmänna uppfattningar om vad en stat ska skydda är självförsvaret, territoriell integritet samt politiskt suveränitet (Aggestam 2004:11). Det betyder att med ett pliktetiskt resonemang kan man hävda principen om nationens rätt till överlevnad och självförsvaret eftersom staten enligt kommittarismen har en skyldighet att ta ansvar utifrån samhällets livsstil om vad som avses med det gemensamma goda (Kymlicka 1995:209).

Det som särskilt kännetecknar pliktetiken i en värdekonflikt är att plikterna sällan går att förena med varandra. Om den yttersta plikten är att skydda den statens säkerhet är alla handlingar som värnar om detta av godo, medan alla handlingar som kränker det värdet av ondo. Därmed är det svårt att hävda att det är en plikt att både värna om den personliga integriteten och statens säkerhet eftersom dessa värden många gånger kolliderar med varandra.¹¹

---

¹¹ Detta illustreras med de två överstrukna kvadraterna i figur 3a och b.

I figur 3a och b visas en sammanfattande bild av hur konsekvensetiken respektive pliktetiken resonerar i värdekonflikten. Dessa figurer är gjorda för att få en överblick av den normativa ”givet att”- analysens syfte. Detta syfte är att visa på att beroende på vilken logik eller perspektiv som är utgångspunkten och beroende på vilket värde som anses vara det primära görs helt olika slutsatser om vad en demokrati får göra för att skydda sig mot sina fiender.

Figur 3a.

Primärt värde: *den enskildes integritet*

Sekundärt värde: *statens säkerhet*

		Normativ logik	
		Konsekvensetik	Pliktetik
Värden	Statens säkerhet	Staten har inga möjligheter att göra intrång i den enskildes integritet	
	Personlig integritet	Inga statliga intrång görs i den enskildes liv – men där detta kan få följden att brottsligheten ökar	Agerandet sker i enighet med plikterna – rätten till liv, frihet och egendom.

Figur 3b.

Primärt värde: *staten säkerhet*

Sekundärt värde: *den enskildes integritet*

		Normativ logik	
		Konsekvensetik	Pliktetik
Värden	Statens säkerhet	Staten tar till de medel som behövs för att värna om demokratin	Agerandet sker i enighet med plikterna – nationen har rätt till sin överlevnad
	Personlig integritet	Den enskilde drabbas av stora inskränkningar genom bl.a. tvångsmedel	

4.3 Sammanfattande reflektioner och slutsatser

Den normativa analysen visar på den svåra problematik som finns i värdekonflikten mellan den personliga integriteten och statens säkerhet. De två perspektiven, liberalismen och kommunitarismen, samt de två logikerna, konsekvensetiken och pliktetiken, kommer på många sätt fram till olika slutsatser om vad en demokrati får göra för att skydda sig mot sina fiender. Liberalismen och kommunitarismen tillsammans bidrar till att förstå den problematik som ligger bakom värdekonflikten, där den personliga integriteten och statens säkerhet är två nödvändiga värden för en demokrati. Ett samhälle där staten kränker de grundläggande rättigheterna och övervakar medborgarna är inte förenligt med demokratiidealet, på samma sätt som en stat inte kan försvara demokrativärdena trygghet, frihet och jämlikhet om den inte har några befogenheter att försvara sig mot de individer eller grupper som försöker utmana den.

Framställningen av de kriminella MC-gängen i den här uppsatsen visar att de innehar en särställning i samhället genom att de på flera sätt ägnar sig åt systemhotande brottslighet, då de systematiskt försöker påverka vittnen, brottsoffer, åklagare, m.fl., genom skrämselfpropaganda. Som tidigare nämnts har brottsligheten inte totalt sett ökat, men utvecklingen är oroande då de kriminella MC-gängen uppträder allt mer välorganiserat och brotten har ändrat karaktär till att rikta in sig allt mer direkt mot de demokratiska institutionerna. Min uppfattning är därför att polisen tillsammans med andra brottsbekämpande myndigheter måste få tillgång till metoder som är anpassade till hur hotbilden ser ut mot samhället.

I avsnittet om demokrati som överidologi nämndes att demokratin måste vara anpassningsbar för att möta medborgarnas behov och intresse, således torde det finnas utrymme för medborgarna att få ett ökat skydd om hotbilden förändras. I takt med att den grova kriminella brottsligheten växer sig starkare och deras gärningar ändrar karaktär till att ha oskyldiga människor som offer, anser jag att polisen måste få använda sig av effektiva strategier, som har stöd i en modern lagstiftning. Lika viktigt som det är att polisen ska ha anpassade metoder för att kunna bekämpa grov organiserad brottslighet är en förutsättning för en demokrati att metoderna används på ett omsorgsfullt sätt där den grundläggande principen ska vara att en individs integritet aldrig får kränkas mer än vad anses vara absolut nödvändigt. Följdfrågan om vad som avses med ”absolut nödvändigt” är naturligtvis svårt att precisera, men en utgångspunkt kan vara att en allvarlig integritetskränkande åtgärd endast får användas i de fall då det gäller ett brott som ger minst ett visst antal år i fängelse samt att domstolen bedömer att det är av synnerligen vikt för den fortsatta brottsutredningen.

I den normativa analysen framgick det att det finns både argument som stödjer och förkastar uppfattningen att en demokrati måste få utökade resurser för att kunna bekämpa de fiender som försöker motverka den. Jag anser att liberalismen fyller en viktig funktion i rollen att betona vikten av varje medborgares grundläggande rättigheter, men där grundtanken om rätten till egendom är ett särskilt hinder i bekämpning av de kriminella MC-gängen. En

viktig del för de kriminella MC-gängens medlemmar är som tidigare nämnts de attribut som tillhör bikerkulturen, däribland dyra motorcyklar, påkostade hus och andra ägodelar som till stor del är införskaffade på olaglig väg. Polisen har idag relativt små möjligheter att beslagta dessa tillgångar, eftersom det är polisens ansvar att bevisa i domstol att pengarna är intjänade från brottslig verksamhet. Således finns det även i den här typen av situationer möjligheter att anpassa lagstiftningen så att bevisbördan hamnar på den misstänkte och inte hos polisen. Därmed tror jag att man skulle få ytterligare ett effektivt verktyg som skulle innebära större möjligheter för polisen att försvaga organisationerna.

Även om den normativa analysen visar att kommunitarismen ger betydligt större utrymme för en demokrati att bekämpa grovt organiserad brottslighet visar även det perspektivet svagheter, där det bl.a. inte lever upp till kravet om att integritetskränkande åtgärder ska användas på ett omsorgsfullt sätt. Jag anser att kommunitarismen driver tanken om att försöka skapa en gemensam kultur och folklig identitet för långt, eftersom det är förenat med uppenbara risker att individer blir övervakade på ett sätt som inte är förenligt med en modern rättsstat. I det mångkulturella samhälle som vi lever idag anser jag att det inte finns någon anledning att försöka stöpa alla individer i en och samma form, utan det måste finnas utrymme för samtliga individer att göra de val som de önskar. Dock har ju kommunitarismen en viktig poäng med att de krafter som medvetet ställer sig utanför den rådande livsstilen i samhället ska motverkas, något som stämmer väl överens med slutsatsen om att den grovt kriminella brottsligheten måste bekämpas effektivare. Men detta anser jag vara möjligt utan de integritetskränkande åtgärder som det skulle innebära att försöka skapa en kollektiv identitet bland medborgarna.

Liksom de båda andra perspektiven ger de normativa logikerna ytterligare dimensioner till hur man kan förstå värdekonflikten mellan den personliga integriteten och statens säkerhet. Konsekvensetiken betonar något som är särskilt aktuellt i det här sammanhanget, bl.a. den avvägning som måste göras mellan vilka risker det finns att tillåta fler integritetskränkande åtgärder och vilka följder en ökad brottslighet kan innebära. Problemet är naturligtvis att det är svårt att uppskatta konsekvenserna av de olika handlingsalternativen, särskilt på lång sikt, i den här typen av komplexa värdekonflikter.

Pliktetiken å sin sida är av naturliga skäl mer svårhanterlig i värdekonflikten, eftersom det inte finns några universella regler eller lagar som talar om vilka värden som är viktigast. Dock tycker jag att det är relevant att använda både liberalismen och kommunitarismen som utgångspunkter eftersom dessa båda tydligt ger olika svar på hur man kan resonera i den aktuella frågan. Pliktetikens svaghet, bl.a. att den inte tar hänsyn till vilka följder en handling kan få, gör att perspektivet i teoretiska resonemang är användbart, men att det uppstår svårigheter då detta ska tillämpas i praktiken eftersom komplicerade samhällsfrågor ofta kännetecknas av kompromisser och avvägningar mellan olika värden.

Den normativa analysen har visat på att det finns olika svar på frågeställningen vad en demokrati får göra för att skydda sig mot sina fiender. Mina egna slutsatser i frågan är som tidigare berörts att en demokrati måste kunna

försvara sig med effektiva medel, trots att detta kan innebära vissa integritetskränkningar för den enskilde individen. En demokratisk stat ska värna om alla människors rättigheter, men detta kan aldrig, enligt min mening, sträcka sig så långt så att kriminella organisationer får agera ostört på ett sätt som kan hota samhällets struktur. I ett fungerande demokratiskt samhälle anser jag att det måste finnas en välmotiverad balans mellan värnandet om den enskildes integritet och upprätthållandet av statens säkerhet. Denna bedömning bör dock regleras om hotbilden mot staten kraftigt ökar, då värnandet om den personliga integriteten tillfälligt får stå tillbaka till förmån för statliga ingrepp som ska garantera att säkerheten bibehålls.

Avslutningsvis, de kriminella MC-gängen får en allt starkare position i vårt samhälle i takt med att deras verksamhet sprider sig till olika arenor och deras tillvägagångssätt blir allt brutalare. Om den negativa utvecklingen av den systemhotande brottsligheten fortsätter, finns det all anledning att vara uppmärksam på varför vi uppskattar det demokratiska styrelseskicket och vad vi är beredda att göra för att försvara det.

5 Referenser

5.1 Litteratur

- Badersten, Björn, 2006. *Normativ metod – att studera det önskvärda*. Lund: Studentlitteratur.
- Cornell, S – Swanström, N, 2006. *Transnationell brottslighet – ett säkerhetshot?* Krisberedskapsmyndigheten. Västerås: Edita förlag.
- Eriksson, Einar, 1984. *Klassisk demokratiteori*. Stockholm: Liber förlag.
- Esaiasson, Peter – Giljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena. 2004. *Metodpraktikan*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Flyghed, Janne, 2000. *Brottsbekämpning – mellan effektivitet och integritet*. Lund: Studentlitteratur.
- Frändberg, Åke, 1996. ”Begreppet rättsstat” s.21-41 i Sterzel, Fredrik (red.) *Rättsstaten – rätt, politik och moral*. Uppsala: Istus förlag AB.
- Holmqvist, Caroline, 2007. ”Statens våldsmonopol och det internationella samfundet” s.187 - 207 i Hartelius, Jonas, (red.) *Systemhotande brottslighet*. Halmstad: Bokförlaget Langenskiöld.
- Höglund, Anna, 2004. ”Teologi, genus och rättfärdiga krig” s. 25-48 i Aggestam, Karin, (red.) *(O)rättfärdiga krig*. Lund: Studentlitteratur.
- Kymlicka, Will, 1995. *Modern Politisk Filosofi*. Falun: Nya Doxa.
- Larsson, Reidar, 1997. *Politiska ideologier i vår tid*. Lund: Studentlitteratur.
- Liedman, Sven-Eric, 2005. *Från Platon till kriget mot terrorismen*. Falun: Albert Bonniers förlag.
- Lundquist, Lennart, 1998. *Demokratins väktare*. Lund: Studentlitteratur.
- Nordin, Svante, 1999. *Det politiska tänkandets historia*. Lund: Studentlitteratur.
- Ross, Alf, 1967. *Varför demokrati?* Stockholm: Tidens förlag.
- Segerstedt, Torgny T., 1985. *Rättssäkerhet och demokrati*. Göteborg: Ratio.
- Sjölin, Mats, 2000. *Politisk etik*. Lund: Studentlitteratur.
- Svedin, Lina. 1999. *Kriminella MC-gäng: En transnationell hotbild*. Stockholm: Försvarets forskningsanstalt.
- Taxell, Lars-Erik, 1987. *Demokrati – teori och verklighet*. Åbo: Akademin förlag.
- Thelin, Krister, 2001. *Sverige som rättsstat*. Stockholm: Elanders Gotab.
- Tännsjö, Torbjörn, 2000. *Grundbok i normativ etik*. Falun: Scandbook AB.
- Weirup, Lasse, 2007. ”Hot som affärsidé” s. 74-98 i Hartelius, Jonas, (red.) *Systemhotande brottslighet*. Halmstad: Bokförlaget Langenskiöld.
- Wierup, Lasse – Larsson, Matti, 2007. *Svensk maffia - en kartläggning av de kriminella gängen*. Stockholm: Norstedts.

5.2 Tidningsartiklar

- Palmkvist, Joakim, *Litet hopp lösa bombdåd* 2003-05-23 (Sydsvenskan)
Ullgren, Sven, *Fem anhålla för bombdåd* 1999-07-22 (Göteborgsposten)
Helsingborgs Dagblad *Fem misstänkta för bilbomb mot Malmöpolis* 2002-04-12
(Helsingborgs Dagblad)
Tidningarnas Telegrambyrå, *Buggning blir tillåten* 2007-11-14
(www.barometern.se) Nedladdad 2008-04-25.
Sydsvenskan *Hårdare tag mot organiserad brottslighet* 2008-01-18
(Sydsvenskan)

5.3 Rapporter och offentliga publikationer

- Andersson, Karin, 2006. Organiserad och systemhotande brottslighet – en studie över aktuella lösningsförslag. Examensarbete. Lunds Universitet.
Brottsförebyggande rådet, 1999., *MC-brott* 1999:6 Stockholm.
Brottsförebyggande rådet, 2005. *Narkotika brottslighetens organisations mönster*. 2005:11. Stockholm.
Direktiv 2004:51 *Skyddet för den personliga integriteten*. Integritetsskydds kommittén.
Narkotika politisk samordning, 2004. *Organiserad kriminalitet, grov narkotika brottslighet*. Stockholm: Mobilisering mot narkotika..
Rikskriminalpolisens underrättelsetjänst. 2004:9b *Systemhotande brottslighet i Sverige 2004*. Sekretessbeprövad version.
Rikskriminalpolisens underrättelsetjänst. 2005:2b *Organiserad brottslighet i Sverige 2005*. Sekretessbeprövad version.
Rikskriminalpolisens underrättelsetjänst. 2005:7a *Problembild 2007* Sekretessbeprövad version.
SOU 2002:95. *Forskarrapporter till Säkerhetskommisionen*.
SOU 2003:74 *Ökad effektivitet och rättssäkerhet i brottsbekämpningen*.
Svenska Helsingforskommittén för mänskliga rättigheter, 2000. *Buggning och hemlig kameraövervakning – statliga tvångsinsgrepp i privatlivet*.

5.4 Muntliga källor

- Kriminalinspektör på Ekobrottsmyndigheten i Malmö. (Samtal, 2008-04-29)
Vice chefsåklagare, Christer Ström på Ekobrottsmyndigheten i Malmö. (Samtal, 2008-04-29)
Kriminalinspektör på Kriminalunderrättelsetjänsten i Skåne. (Samtal, 2008-05-05)